

WE MOGEN

NIKS

MEER ZEGGEN

LECTRR

**WE MOGEN
NIKS
MEER ZEGGEN**

Humor,
vrije meningsuiting
en censuur

 DAVIDSFONDS
UITGEVERIJ

INHOUD

Voorwoord	7
Humor als basisrecht	13
Humor als luis in de pels	16
Humor als onstuitbare kracht	19
Je suis Charlie	21
Vrije Meningsuiting is absoluut of ze is niet vrij	25
Humor en censuur	30
Humor, grenzen en respect	39

VOORWOORD

‘We Mogen Niks Meer Zeggen.’ Het is een verzuchting die we de jongste jaren wel vaker horen, ironisch genoeg meestal in praatprogramma’s op televisie, op de nationale radio en in opiniestukken in kranten. Op het internet. Tijdens interviews. Op sociale media, in columns en in boeken. Nog net niet op T-shirts en mokken gedrukt.

Het slaat nergens op.

Wie een beetje nuanceert, ziet dat we net in een ongelooflijk vrije periode leven. Een woelige periode, maar een vrije. Objectief gezien is het zo dat er tot nog toe geen enkele periode in de geschiedenis is geweest waarin zo veel mensen zich zo vrij konden uiten. Internet en sociale media hebben het debat en het vrije spreken vleugels gegeven.

En toch is er die frustratie. Vanwaar komt de indruk dat niks meer kan en vinden zoveel mensen het nodig om te zeggen dat ze niks meer mogen zeggen, en doen ze dat in talkshows, columns en herhalen ze het in boeken, op het internet en op sociale media? Waarom voelt men zich beknot?

Volgens mij heeft dat te maken met verandering. De twintigste eeuw was een tijd waarin vrije meningsuiting absoluut *leek*, maar dat zeker niet was.

Er werd hoogdravend over gedaan, Vrije Meningsuiting werd op een piëdestal geplaatst als een ideaal, maar in essentie was het toch vooral iets wat bij de elite leefde. Vrije meningsuiting was eenrichtingsverkeer. Hele groepen werden uitgesloten van het publieke debat. Misschien niet bewust, maar ze namen er niet aan deel, omdat de toegang tot het debat gewoon te hoogdrempelig was.

De witte man van middelbare leeftijd hoog op de sociale ladder, naar hem werd geluisterd en hem sprak men niet tegen. Vrije meningsuiting, maar dan met het wijsvingertje in de lucht. Lang voor de *cancel culture* heerste de *kanselcultuur*.

Dat is veranderd. Dat dankzij sociale media en het internet nu ook vrouwen, arbeiders, mensen met een migratieachtergrond, laagopgeleiden, mensen met een beperking, jongeren... zich roeren in het debat zorgt ervoor dat heel wat van de denkbeelden van de klasse die vroeger overheerste in vraag worden gesteld. Dat heeft niks te maken met 'niks meer mogen zeggen', maar alles met het feit dat tegenwoordig steeds meer mensen récht hebben op vrije meningsuiting én er ook steeds vaker gebruik van maken. Dat is nieuw, en dat schuurt, natuurlijk.

Maar u kan op uw twee oren slapen,
u mag en kan nog steeds alles zeggen* –
alleen werd het hoog tijd dat er ook een
antwoord van andersdenkenden tegenover
kwam te staan. Meningeën komen nu
eenmaal met gevolgen.

Daarom zijn het ook zulke boeiende, en
woelige, tijden. Vrije meningsuiting is niet
langer een monoloog, voor het eerst wordt
het meer en meer een dialoog.

Ook dit boekje bevat geen Universele
Waarheden. Ik ben cartoonist, en pretendeer
zeker geen wetenschapper te zijn. Het is een
neerslag van tien jaar in de loopgraven als

* 'Maar... maar... Zwarte Piet!' Zwarte Piet is het
mooiste voorbeeld van dit non-debat. U zal niet
vervolgd worden als u zich morgen schminkt als
Zwarte Piet. U zal misschien wel aangesproken
worden door een bevolkingsgroep die jarenlang
geleden heeft onder racistische stereotypering.
U wil vrije meningsuiting? Dan gunt u die vast
iedereen.

huiscartoonist bij *De Standaard* en als activist voor de rechten van andere cartoonisten.

Ook dit boekje is geen monoloog maar een dialoog. Stel het in vraag, val het aan en spreek het tegen.

Het is een manifest voor humor, voor creativiteit en een liefdesverklaring aan de vrije meningsuiting.

Zaag de poten onder zijn stoel vandaan.

Lectrr,
Gent, mei 2021

Lectrr/Steven Degryse
We mogen niks meer zeggen

© 2021 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Lectrr/Steven Degryse

Gemaakt onder licentie van Davidsfonds.
'Davidsfonds' is het geregistreerde merk van
Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12, 3000 Leuven.

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk juni 2021

Ontwerp omslag en binnenwerk:
Steven Theunis, Armée de Verre Bookdesign

Dit boekje is een neerslag van de lezingenreeks over
vrije meningsuiting en humor die Lectrr sinds 2016 over
de hele wereld heeft gegeven.
U kan deze lezing nog steeds boeken via
www.readmylips.be.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave
mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen
of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3820 9
D/2021/0034/250
NUR 320